

Návrh designu výzkumu shluků a sekvencí strategií učení se cizímu jazyku ve vazbě na vzdělávací výsledky žáků

Kateřina Vlčková, Jarmila Bradová, Miroslav Janík

Zkoumání shluků a sekvencí strategií učení a jejich orchestrace představuje jednu z nových otázek v oblasti teorie a výzkumu osvojování cizího jazyka. Poster prezentuje design navrhovaného výzkumu a jeho metodologické a konceptuální limity. Vycházíme z premisy, že strategie se nevyskytují izolovaně, nýbrž ve shlucích a sekvencích, a rozhodující pro úspěšnost učení je kvalita jejich orchestrace. Shluky a sekvence strategií jsou zkoumány u typických učebních situací spojených s používáním a osvojováním jednotlivých řečových dovedností (čtení, psaní, mluvení, poslech). Strategie jsou zjišťovány na základě přímého i nepřímého (videozáznam) pozorování, myšlení nahlas a navazujícího vybavovacího interview se žáky. Úspěšnost orchestrace strategií je hodnocena na základě úspěšnosti řešení určité jazykové situace. V tomto smyslu si klademe také otázku, které typy shluků a sekvencí strategií jsou charakteristické pro úspěšné/neúspěšné řešení úloh a s jakými dalšími individuálními parametry jsou spojeny. Pro zjišťování těchto parametrů navrhujeme použití dalších výzkumných nástrojů.

Vymezení konceptu strategií, shluků, sekvencí a jejich orchestrace

Pedagogický slovník (Průcha, Walterová, Mareš 2009, s. 287) definuje strategie učení jako „posloupnosti činností při učení, promyšleně zařazených tak, aby bylo možné dosáhnout učebního cíle.“

V zahraniční literatuře se pracuje např. s definicí Oxfordové (1990), podle které jsou strategie učení „specifická jednání, která žáci konají proto, aby učinili své učení snazší, rychlejší, zábavnější, a autoregulovanější, efektivnější a transferovatelnější na nové situace.“ Strategie bývají definovány jako „plány jednání k dosažení učebního cíle“ (Bimmel, Rampillon, Meese 1993), které bývají vybírané vědomě nebo je jejich volba potenciálně vědomá (Macaro 2003).

Na strategie lze nahlížet z hlediska míry jejich seskupení (Lojová, Vlčková 2011). Jazyková úloha vyžaduje použití více strategií, které se vyskytují ve formě sekvencí (řetězců) a shluků (klastřů). U sekvencí strategií vede jedna strategie k použití druhé. Pokud žáci používají skupinu strategií, nejspíše simultánně v dané jazykové úloze, jedná se o shluky strategií (Lojová, Vlčková 2011).

Koncept strategií ve vazbě na výsledky vzdělávání

Na strategie učení lze nahlížet ze dvou komplementárních úhlů. Představují jednu z determinantů a prediktorů výsledků vzdělávání, zároveň jsou cílem a výsledkem učení a vzdělávání.

Vztah používání strategií a vzdělávacích výsledků je reciproční. Používání strategií může ovlivňovat dosahovanou úroveň znalostí a dovedností a další vzdělávací výsledky. Na druhou stranu dosažená úroveň znalostí, dovedností, kompetencí determinuje používání strategií.

Cíle výzkumu

1. Popsat typické sekvence a shluky strategií učení se cizímu jazyku u jednotlivých řečových dovedností.
2. Popsat vazbu shluků a sekvencí strategií a vzdělávacích výsledků žáků na druhém stupni základní školy.

Základní problémy výzkumu

1. Reliability dat z testu KET (myšlení nahlas při plnění úloh test by mohlo zkreslit výsledky)
2. Velikost vzorku pro 2. fázi
3. Follow-up výběr ve druhé fázi (lze použít rovnoměrný výběr tak, jak je navrhnut?)

Výběr vzorku

Fáze 1

Náhodný výběr ze škol v Jihomoravském kraji - celkem 1000 žáků 9. roč. ZŠ

- Každý žák dostane:

Oxford placement test (20 min.)
 Dotazník stylů učení (20 min.)
 Dotazník zájmů, učební a výkonové motivace (15 min.)
 Dotazník s demografickými údaji (05 min.)

Fáze 2

Škola dostane výsledky

Follow-up výběr:

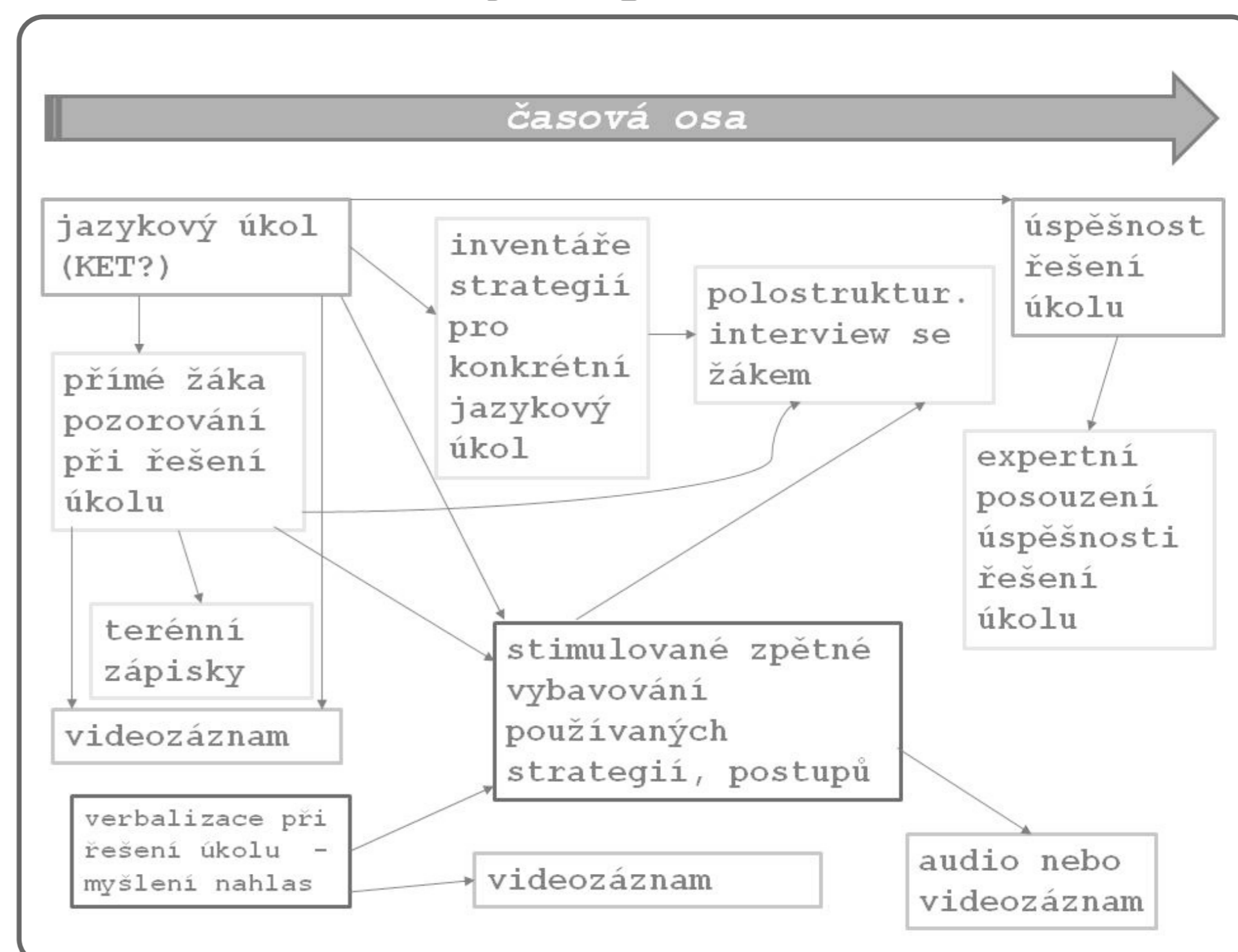
Dobří a slabí žáci: kombinace výše uvedených proměnných stylů, výsledky jazykového testu - ve vazbě na používání strategií) - cca. 120 žáků

- Žák projde testem KET
- Řešení úloh testu KET - myšlení nahlas nad úlohami
- interview
- inventář strategií

Výsledky vzdělávání (Oxford placement test)	1	1	0	0
Užívání strategií (Dotazník k zjišťování užívání strategií učení)	1	0	1	0
Velikost vzorku	30	30	30	30
	Celkem:			120

1 - Vysoké skóre (v testu či dotazníku)
 0 - Nízké skóre (v testu či dotazníku)

Návrh designu výzkumu: Fáze 2

Príspevek vznikl v rámci řešení projektu GA ČR Strategie učení se cizímu jazyku a výsledky vzdělávání: Analýza shluků a sekvencí strategií GAP407/12/0432.

Masarykova univerzita
 Pedagogická fakulta
 Institut výzkumu školního vzdělávání